

Турист походы болгаш экскурсиялар

Экскурсия болгаш походы болза, спорттун массалыг хевирлеринин бирээти болур. Бойдука чоок болуру, кижиге хевиртен тавары бээр бергелер болгаш харын-даа айылдар, кижинин мурнунга көстүр бойду сурмулардын өскерлигини, мурнакчы кижилеринин — стахановчуларнын болгаш мурнакчыларнын ажил-чорудулганын өренип көөрү, колхозтарнын ажил-амыдыралы-биле таньылары ол бүгү чүүлдер кижилеринин культуралыг деңгелин беддеринин, чөптүг дыштактыгы, кадыкты бийиктеринин, тайбыч күш-ажылга онза чугула кызынамай болгаш өскө-даа эки шынарга кижилеринин эң үнедиг чөптө болур.

Тыва болза, янзы-бүрү бойду сурмулардын делдем область болур. Мында огу делдем болгаш дагалыг ховулар, үргүлчү харлыг турар пештерин, дартарыг болгаш өске холурак ыяштыг бедик дагалар бар, ол ышкыш бүрүлүг ыяштар хой. Зоологияга ына кижилер ховунун болгаш атыранның черлик аңгарын Тывадан көөрлер. Ботаника таласы-биле янзы-бүрү үнүштерин болгаш насекомнарны көөрлер. Бүгү областьты шыва алган хемнер балык таласы-биле кончуг байлак. Чалым хял дштар болгаш дагал геологияга ынак кижилерге шинчилел ажилдары кылырга кончуг сурмуларын.

Бистиң областьта суурган көр бойду сурмуларын кончуг хой. Ынды-даа болза, бойдустун болушкунарын өренип, шинчилел көөрүн кижилеринин ажил-чорудулганы, областын экономпуг болгаш культуруг амыдыралы-биле холбаштыгы көрү херек. Кааа-даа баргаш совет кижилеринин тургучу күш-ажылын кизи сонуурган көр. Көдээ ажил-агыйн чүс-чүс, муң-муң чаа машиналары, тракторлар, комбайнар ажилдап турар, колхозчуларнын башчыларында электри чырып турар, дээрберинин, молотилкаларнын моторлары хирийенин турар. Агробиология таласы-биле, малдың үсөзүсүн кижилер таласы-биле Тыва улуг чедишкунарын кизи чедиш алган. Улус ажил-агыйнга улуг чедишкунар хун бүрүде болуп турар. Ол бүгү чүүлдер экскурсиянын болгаш походынын киржикчилеринге кончуг солун болур.

Бойдусты таньылары кончуг эки чорук болур, ынында болза, бойдусту аана-ла кайгаарыны аны кончуг биче, ол болза, түвени кыры-биле көр болгаш кичээнег чок чайчыга өредип болур. Чамдыкта кижилер чүс-чүс километр кончуг солун черлер-биле эртер, атырларга, дагаларга чоруур, улуг-улуг хемнерин кежер, хой чүвени көргөш чыгыс-даа түвө доктадып, бижин албас болур. Ындыг турист кизи бойду амыдыралынын дугайында шоолуг түвө билип албасы билдинтир.

Бүгү-ле карака нүзүлген түвө бүрүзүн чыгып алып болгаш ол дугайын бижип алып дээр болза, кандыг-даа улга шынап чок апаар. Экскурсия тодаргай сорулгалыг болур укуруг, оң киржикчи бүрүзү тускай сорулгалыг болур, бир кизи болза ховангар, курт кымысаынар чыгып, бир кизи атыр-агыштыг хоралакчыларын чыгып болур, өскөз янзы бүрү тудуг материалдарын

чыгып ап, өренип көрүп болур. Кизи бүрүзү бодунга тааржыр ажилды поход үезинде тып ап болур. Ынчангаш кизи бүрүзү ол ажилын билери-биле кылыр чорук чугула. Ындыг сорулгалыг экскурсиялар экскурсия киржикчилерин чүгле бойду сурмуларынче эвес, а харын ону эки шинчилээринге, мурнунда бойду дугайында билбээн чүвени билеп алырынга болгаш чаа чүүлдерин тыварынга кончуг аныктыг болур.

Походын киржикчилерге кандыг бир даалга бээрде чоруур черинин бергезин, ол кижинин кадык шыгырак байдалын болгаш белеткелин эки хынап көрү чугула. Ырак походырга чоруур улус аар чүүлдер чымырын болдурбас, харын чурукка тыртырып алып, чуруп алып болгаш делгеренгей-биле бижип ап болур. Ындыг янзы шинчилелди сонуургалдыг, ынашылдыг болгаш медресдин-биле кылыр болза, шинчилекчинин бодунга болгаш өргөмге улуг анык дузалыг болур.

Походын маршрутунун планын кылырда чамдыкта эң-не ырак черлерге баарын күзөөр болур, чүге дээрге, эң ырак черлерде-ле солун чүүлдер бар деп бодал турар. Ындыг-даа болза, чамдыкта чоок черлерге солун чүүлдер туруп болур. Ырак походыр херек болгаш аныктыг болур. Ындыг-даа болза, бодунга районун өренип көр сорулгалын бир дугайында салган турар. Чоок черге экскурсия кылыр ыныдыг кончуг берге эвес болгаш ону каш каттап кылып болур, бойду сурму үргүлчү өренип көөрүнгө ол кончуг аныктыг.

Кыска хуусаалыг экскурсия-да, ырак походы-даа эки белеткелдиг болурун негеп турар. Маршрутун чоруур черинин байдалын, оруун экскурсиянын удуртукчузу эки билген турар укуруг. Чамдыкта ол кизи бүгү-ле орун-биле чоруур, баштай ол черлерин көрүп алыры чугула, чок болза, эки билер кижилерден айтырып алып, бүгү-ле черинин байдалын бижип алып болгаш чуруун чуруп алып, ховнар черлерин, акар артарын, кежер хемнерин эки билер алыры чугула.

Төрөэн чери-биле таньыр сорулгалдыг школаларнын, пионерлернин экскурсияны культура-чырыдышынын, кижинидиле ажилынын чугула кезээнин бирээни болур. Организациястыг турист чорударында чүгле пионер, школа болгаш аныктар организациялары сонуургалды болур эвес, харын областын болгаш районунун культура-чырыдышкынын албан черлери, областын чурт музейлер сонуургалды болур.

Экскурсиянын киржикчилерин янзы-бүрү бುದуялдер болгаш дигр амыктар чымырын арга техниказынын дугайында областын чурт музейинден сургалда алыры кончуг чугула. Походы доозулган сөөлүнде экскурсияга чоран кижилер ол доранан хамык чыгып алган бುದуялдерин, чуруктарын, бижип алган чүүлдерин чурумудуры чугула. Бүгү-ле чыгып алган, бижип алган чүүлдеринин эң солун чүүлдерин областын чурт музейинге дужаап берип болур. Бо чылын ол музейге пионерлерин болгаш школаларнын бужуучу аныктар болгаш чыгыдыган эң эки чүүлдерин аңаа делгезин турар.

V. ЕРМОЛАЕВ

Улгатырган колхозта

Ийи артельдин—Чалва аттыг болгаш Кочетов аттыг колхозтарнын кизи шишиги колхозчуларга дыка хой чүүл-акылелген. Тарылга шөлү-даа, мал чыгыс-даа улгатып калбарган, чаа колхозчуларны тургузуу, 50 чыгыс-огбурун-биле бүрүн хандырар апарган. Оон-биле кадыктын кужун аде хуаар, удуртулга эң өскөрт, ажилдыг бижыр аны планын кылыр херек. Час-чакта база чокшулап келген. Бүгү-ле турлушкуну чедишкунинин өскөрт, аңаа баса ыяк белегеттер, Ынчангаш, ол бүгү чүүлдер улгатырган колхозтун черлеринге оларнын боттарынын арнын санын-чолу дээш улуг харын-биле болдурган.

Колхозчулар аңаа-даваангар. Чогурууларды чыгыш, аңаа моон сонгаары сорулгаларны чугааладып, ажилчын кужун таарыштыр хуаагап, оларын аңындан кирликенер. Дур-агалыг болгаш сагыш-човангыт бригадир эң Невольне удуртурган 25 ижиктин бригада 920 кубометр тудуг ажилын белеткээш, ону тудушкун болур черге, база автомашина орунуга барып бүрүнү-биле үндүр сөөрткен.

Тудужулар 56 кубометр дилер материалдарын белеткээр деп немелде хүлээлгенин алган, ону ам чедишкунин күүүседип турарлар. Эң эки тудуг-жулар Иван Авдеев хун нормазын 145 хуу, Таракнай 135 хуу, Тоспан 130 хуу күүүседип турар.

Часкы тарылгага белеткел таласы-биле ул колхоз район иштинге мурнакчыларын бирээни болуп турган болгаш тарылганын ам чедишкунин дооскам. Мал ажил-агыйн өргөжөк чугула чүүлдер-биле хандырар, малдың чаш төлүн бүрүн камгалап алып дээш, ул артельдин малчылары улуг сагышты салып, хой күштү үндүргенер.

Колхозтун кадратызы эш Сапрол 160 хойдан 167 хураганны ал, оларны бүрүн камгалап алган, дуржулгалыг бижичачы Агафья Алексеевна төрөэн бийлааларын чагызын-даа оскунмаан. Олар ам бедик деңгелдиг окуп турар. Социалистик чарыштын кварталда түнделги үндүрүп турда, саначылар эштер Горбунова, Кара-Кыс, Хорлуу олар алган хүлээлгелерин 110—115 хуу күүүсетен болганар.

Колхоз баштаар черинин даргазы эш Полев мында деп турар: «Канчаар ажилдаа экил деп чүвени бис ам тып алган бис. Планаттыган чүүлдерин күүүседири чедиш алдынам. Бистиң колхозуус ажилдыг чүгле чыл планын кылган эвес, харын кварталдар таласы-биле планнарны база кылып тургускан. Колхоз баштаар черинин ажилы база шыгынын планын. Эрген чүну кылыр мен дээрин артель кежигуну бүрүзү бо хун бийер. Кылдыган ажилдыг түнделги аи сапында үндүрү турар».

Шинтирлетимен сорулгалар колхозчуларнын мурнунда ам-даа хой, ам-даа кызыкам күш-ажыл негетерин дээрин артельчилерин ийити хурадынга партия аге организациязынын секретари эш Шипилин чугаалаан.

1951 чыл болза, колхозка үш дапкыр күш-ажылдыг чылы болур. Бо чылын колхозчулар чаа суурну тудар, мал ажилынын фермаларын механизастаар, чаагай дүжүтү алып, малдың баш санын өстүрер деп шинтирлээнер. Артельчилерин күженишикнин ажил-ижинден көөрге, олар боттарынын мурнунда туруп турар сорулгаларын чедишкунин күүүседип шыдаар болгаш күүүседи-даа укурулгалар.

M. ПОЛУНИН

Биш-Хем район, Кочетов колхоз.

Туранда областың көдээ ажил-агый школазы

1946 чылда Туранга областың көдээ ажил-агый школазын организациялаан. Бо үениң тургузууда ол школа көдээ ажил-агыйнык дыка хой тускай өргөмгө кадырларын: мал ажилдакчыларын, ветфельдшерлерин болгаш санакчыларын белеткеп үндүргөн. Школа бодунга тускай көдээ ажил-агый өөредилге черлиг. Бо чылдын курсантылар 8 га тараа культураларын болгаш 2 га оторогд культураларын тарааннар. Школада көдээ ажил-агыйнык техниктиг чөптөк-херекселдери: андзыннар, илбирлер, сейлалар, молотилкалар болгаш өскө-даа херекселдер бар.

Кичээлери тускай өргөмгөлөр башкылап турар.

Часкы тарылга үезинде курсантылар колхозтарга эки дузалашканнар. Олар «Победа» колхозка 60 тонна үрезини арыглап берген болгаш «Красный пахарь» колхозка база-ла үрезин арыглашкынынга киришкенер. Июльдин төңүзүнде школага экзаменер эгелээр. Курсантылар Норкумаа, Акулынина, Буянов, Сат, Кара-оол олар кончуг эки өренип турарлар.

ЧУРУКТА: Көдээ ажил-агый механизациянын кичээлинде Сат Кара-оол электри-биле хой кыргыч машинанын тургузуун тайлыбырлап турары. Оң таласында школань директору-башкы М. Чапнин.

Чуруу А. Ермолаевтн.

Хой-нишинин, хынакчыларынын ролун бедик көдүрер

Калбаргып турар совет садыг болза, чурттуг экономика амыдыралын бижик лаарынга, моон сонгаар ажилчы чоннарнын чаагай амыдыралын өзүлдезинге улуг укурудузалыг болуп турар.

Калбар совет садыгың болгаш оң садыг четкизинин, хой-ништинин чөптөк-херекселеринин өзүлдезинге хараазы-биле бараан саарылгазы улгаткан, садыгың болгаш хой-ништинин чөптөк-херекселеринин кадырларын чаа кижилер-биле долган. Садыг четкилеринге хереклекчилерин негелдизи дыка өскө Ооң-биле черелештир садыг четкизинин болгаш хой-ништинин чөптөк-херекселерин амыктыр хынаар нишинин хыналдазынын денгелин бедидери чугула.

Садыг болгаш хой-ништин чөптөк-херекселеринин ажилдакчылары боттарынын хүлээлгезин шыныч аксеткилдиг күүүседип, коммунизм тудугларынын улуг херөгө боттарынын күш-ажылын салып турар.

Оон-биле черелештир оларнын ортузунда ажилчы чоннарнын херекледеринге кичээнегил эвес, барааннарны таньыр-көрүштеринге мурнадып садар, херекледерин шыныч эвес денгизээр, азы шыныч эвес хемээр, совет садыгга туруп болгаш оон-даа өске алдагалдыг четкестери үндүрүп турар чамдык кижилер ам-даа бар. Ынчангаш, шак ындыг кижилер-биле шыныгы демисел чорудар, оларнын шыныч эвес чорун болдурбас херек. Садыг болгаш хой-ништин чөптөк-херекселеринин ажилдакчыларын ортузунда кижинидиле ажилын хун-бүрү чорудары, дааскан ажил-херекке оларнын хары-салгалыг болур чорунун медресин бедидери чугула.

Совет садыгынын культуруг хандыр-ылгазы чогуур таарымчалыг болуун дээш, бүгү садыгларга, магазинерге, столоваяларга болгаш буфеттерге четкыр санын, янзы-бүрү хой ассортиметинин эки-шыныгы барааннары болгаш продуктулары донтамал бар туруун дээш хереклекчилер чөптүү-биле негеп турар.

«Совет садыг болза, бистиң төрөэн болшешкени херөөвс болур, а садыг ажилдакчылары, оң иштинде магазин ажилдакчылары, бир эвес олар чүгле шыныч ак сеткилдиг ажилдап турар болза,—бистиң револютуг, болшешкени херөөвсүн чорудукчулары болур» — деп эш Сталиннын айтышкынын садыг ажилдакчылары медресдинин билеп алыры чугула. Садыг четкизинин болгаш ништинин чөптөк-херекселеринин ажилы болза, ажилчы чоннарнын эң-не үндезин эрге-ажыктарынче ултанган турар. Ажилчыларнын болгаш албан хаагычтарынчын масалары магазинернин, столоваяларнын, буфеттеринин ажилы-биле харыл-ваа холбаалыг болуп турар.

Ынчангаш, профвизилдери болза, ажилчын аңынын эң-не массалыг организациялары болур төлөдө, садыг четкизинин болгаш ништинин чөптөк-херекселеринин болгаш ништинин чөптөк-херекселеринин ажилы болза, ажилчы чоннарнын эң-не үндезин эрге-ажыктарынче ултанган турар. Ажилчыларнын болгаш албан хаагычтарынчын масалары магазинернин, столоваяларнын, буфеттеринин ажилы-биле харыл-ваа холбаалыг болуп турар.

Ынчангаш, профвизилдери болза, ажилчын аңынын эң-не массалыг организациялары болур төлөдө, садыг четкизинин болгаш ништинин чөптөк-херекселеринин болгаш ништинин чөптөк-херекселеринин ажилы болза, ажилчы чоннарнын эң-не үндезин эрге-ажыктарынче ултанган турар. Ажилчыларнын болгаш албан хаагычтарынчын масалары магазинернин, столоваяларнын, буфеттеринин ажилы-биле харыл-ваа холбаалыг болуп турар.

залаар ажил-агыйларнын ажилынын таласы-биле хой-ништинин хыналдазы болза, күрүнениң чугула улуг херөк болур. Оон боттук чорудулгазын мога-шыла чокка бедидери—ажылчы чоннарнын амыдырал хандыр-ылгазын улам экижидеринин болгаш амыдырал денгелин дүргөн көдүрүшкүнгө дузалыг арганы берип турар.

Тыва автономуг областың профвизилдери болза, чазаттын донтамаларын күүүсетишаан, садыг четкилеринин болгаш хой-ништинин чөптөк-херекселеринин ажилынын хой-ништин хыналдазын ажилчыларнын, албан хаагычтарынчын иштинден чүс-чүс активтерин кириштирген.

Ажилчыларнын, албан хаагычтарынчын хуралдарына соңтурган хой-ништинин хынакчылары болза, улуг ажил-дузалыг ажил-херекти түүүседип, олар хой-ништин ажилынын чурумун бужуулар магазинеринин, столоваяларнын, буфеттеринин, дузалар ажил-агыйларнын ажилынын хыналдазын боттадырыш, садыгың болгаш хой-ништинин чөптөк-херекселеринин чамдык ажилдакчыларын үндүрүп турган четкестерин, база алдагалдарын илериңип зууттаарына дузалажыр.

Чер-черде профвизилдеринин комитеттеринин тургусканы—хой-ништинин хынакчылары болза, магазинерге, столоваяларга, буфеттерге, даректарга бижик-ылгатылган турар болгаш хеп-хенер-тен хыналдаларын үргүлчү чорудар. Хой-ништинин хынакчыларыга чогуур дузаны көргүзүшүн садыг организацияларынчын ажилдакчыларын болгаш бир дугаар элчегде оларнын улуг-туучулардын профвизил организациялары негери чугула. Садыг ажилдакчызы хой-ништинин хыналдазынга доттар моондак укуруш-тылар болза, күрүнөге удур херекти кылып турары ол болур.

Магазинернин, столоваяларнын ажилын көөр таласы-биле чер-черде профвизил комитеттеринин, а ол ышкы хой-ништинин хынакчыларынча садыг организацияларынчын удуртукчулары чогуур дузаламчыны көрсүээр хүлээлгелдиг, хой-ништинин хынакчыларынын талазындан кирген саналдарын үчүдүн шыныгы чорударын база хынакчыларнын саналдарын күүүседири дээш хыналда тургузар. Магазин, столовая болгаш дузалар ажил-агый бурузуге хой-ништинин хынакчыларынчын саналдарын бижир дептерин тургузары чугула болур.

Хой-ништинин хыналдазынын укурудузаны билбес болгаш ону херекке албас удуртукчулар база бар. Хой-ништинин хыналдазынын кол сорулгалы болза—ажылчы чоннарнын херекледеринин хандыр-ылгазын экижидерин чөптөк алып,

зинге, чайнага, оң буфетинге, база чамдык столоваяларга ары-шөвөр таласы-биле элээн четкестер бар турган. Ынчангаш тодаргай илэрээн четкестерин чайладырышын хемчеглерин алган.

Бир дугаар бараан магазининин эш Цытович өргөмгөлөөн идик-хеп садар салбырын хынап көөрге, аңаа мындыг четкестер турган: 36, 38 дугаар ийи эш каас туфульдерин, оон аңында 34, 36 дугаарлыг дерт эш туфульдерин болгаш 37 дугаарлыг ийи эш туфульдерин, база 200 эш спорт идиктерин, 38 дугаарлыг сес эш сандалыларын сатпайн, шынаап турган. «Бар туруп турган барааннар дугайында утулкан тур бис», «хереклекчилер садыр албааны ол-дур ийи», «боттарымыска артырып алгашымыс оң» дээн чижикти харыларын эш Цытович болгаш ол салбырынчын ажилынын ыныдыг аны-лыг чугаалааны чөптүг эвес, совет садыгың корум-чурумун үрөп турганы—ол фактылардан илереткен.

Профвизил организациязынын хой-ништин хынакчызы эш Кузема күрүнө албан черлеринин ажилдакчыларынын профвизил обкомунун тыысын шызылганын көргүзүп турбуда, № 1 магазинин идик-хеп салбырынчын өргөмгөлөө эш Цытович ол хой-ништин хыналдазынын төлөзүн эчюн байдал-биле көрүп, дорамчылап турган. Ынчангаш эш Кузема коорейнын сак килдинин өргөмгөлөө эш Строговту келдирери-биле аңаа барган соонда, чүгле ам сөөлүндө хыналда чоруткан болгаш ол дугайында акт тургускан.

Садыгың болгаш хой-ништинин чөптөк-херекселеринин ажилдакчыларын коммунисттик бужуу-биле медресдин болурунда, боттарынын хүлээлгезин аксеткилдиг күүүседириге болгаш күрүнениң өңү-херектезин камгалаар чорукка кижинидери онза чугула айтырыг. Аңаа хамаарыштыр садыг ажилдакчыларынчын бужуулге хуралдарын чорудары улуг укурудузалыг болур, магазинернин, столоваяларнын болгаш өскө-даа бужуулгелеринин ажилынын организациялашкынын болгаш техниказын экижидеринин, ажилчы чоннарнын культуруг хандыр-ылгазын бедидеринин херөгө ажилдакчыларынчын калбак массаларын өөредиринге бужуулге хуралдары ажилдыг чугула хевир болуп турар. Ол хуралдарга хой-ништинин хынакчыларынчын учуруштурар херек.

Хой-ништинин хынакчыларынчын ажилынын дуржулганын солтуру болза, оларнын ажилын экижидип болур деп чүвө чугаажок, ынчангы хой-ништинин хынакчыларынчын чөптүг хуралдарын үргүлчү чыгыдыры чугула, олар-биле кады сургаалдыг чөптүг хуралдарын чорудар, садыг бужуулгелерин хынакчыларынчын аргазына оларын өөредир, хынакчыларынчын ажилын чөп организациялаштар.

Четкестерин хой-ништинин хынакчыларын илэреткен дугайында, садыгың корум-чурумун үрөк кижилерин хемчег алган дугайында парлалга чырытканда, кажан оон дугайында кабак массалар билгенде, чүгле ынчаарда хой-ништинин хынакчыларынчын ажилын чедишкунин болур. Хой-ништинин хыналдазынын дузаламчызы-биле бистиң областың садыг бужуулгелери боттарынын ажилын экижидип шыдаар, Н. ФИЛИПОВ.

Ч. СЕНДЕШ.ООЛ.

Областың колхозчу малчыннарында Молхозтун мал ажылы

Эргин районун Бай-Даг сумузуна «Чаа орук» молхозтун баштаар чери ништинин малын дуржулгалыг магчыларда бижылган тургускулаан. Колхозчу малчылар Бише-урт 250 баш өштүгү, Дамы-Сүрүн 297 баш хойну, Даландай 350 баш хойну, Севек 45 баш инекти, Ламажал 76 төвени, Дамбага баптанган чылгычтар 700 баш чылгын тус-тус малдан турар.

Колхозтун малчылары малдың эгитир, дүктүр, сүктүр, шыдалгы чоруму бедилер дээш, оң одар-туруун эки-ижидип, ажилдап турарлар. Ам үеде молхозтун бүгү шээр малындан 400 ажит баш мал төрөк, оң чаш төлү хорамча чокка камгалатынып алдыган. Ам үеде саар малдарын тус-тайлап тургускан болгаш сүт-бараан фермазын организациялаан. Малдарын тус-тус үскүлдөш, көптүг-шыктыг чай отду-биле семиртир дээш, малдың чайгы оларын планнаан.

Ништинин мал ажилын хөжүдери-нин күрүнө планын чедишкунин күүүседири-биле малчы молхозчулар социалистик хүлээлгелерин алган өргөмгөл ажилдап турарлар.

С. СЕНДЕШ.ООЛ.

Мурнакчы малчыннар

Чаа-Хөл районда «Тийелте» колхозтун малчылары эштер К. Даба, Кувак, Киле олар ништинин продуктуг мал ажилын хөжүдеринын херөгөге улуг кичээнегил салып, хүлээлген малдарын 1950—1951 чылдарынчын кыжынындан хорамча чогу-биле камгалап анырганнар.

Хойжу эш Дамба бо чылдын төрөк 82 хойнун 86 баш чаш төлү бүрүн камгалап алган. Ол ышкыш өшкү каларчызы эш Кувак төрөк 63 өшкүдө 66 анайын, эш Киле төрөк 63 өшкүден 65 анайын бүрүнү-биле камгалап алганнар.

Ук малчылар ам төрүүр малдарынчын чаш төлүн бүрүн доруурутуп алырын хүлээлген болгаш малдың чайгы семиртилгезин чөп чорудары-биле чайгы оларларны таарыштыр планлап малды чайлагарже хуваап алган үндүрүп турарлар.

К. СУНДУИ.

Хой фермазында

Сүт-Хөл районда «Сталинчы орук» молхозтун хой фермазынын өргөмгөлөө эше эш Шойдак ажилдап турар. Колхоз баштаар чери 2123 баш хойну эш Шойдакга хүлээлди берген. Ол молхозтун ништинин малын 11 кезек кылдыр үзүп тургускан болгаш оң ажаал-жазын эки таарыштырып, мергежидиг хой ажаалчылары-биле хандырган.

Эш Шойдактын өргөмгөлөө хой фермазындан чыгыс хой-даа өлбөө. Ам төрөк 1109 хойдан 1124 хураганнарнын меңи ажаал алган.

Эш Шойдак мындыг хүлээлгелерин алган: молхозтун ништинин хой малын өстүрериниң 3 чыл планын ажил күүүседири болгаш оң продукциянын бедидерин чедиш алып. Малдың чаш төлү бүрүн камгалап ап, чайгы оларлашкынын үлгерилг чорудары-биле кады малдың азыны чөптүг четкери-биле белеткеш алып.

Х. БОРБАИ.ООЛ.

Малчы Балчы

Улуг-Хем районун Хайракан сумузуна Мишурин аттыг молхозтун хой-жузу коммунист эш М. Балчы—ништинин мал ажилын хөжүдеринын херөгөге улуг хайгаарал салып, эки түвө-неңди чедиш ап турар.

Эш Балчын хүлээлген малын чидир, чокка эки ажаал, оң чөптөк-херекселерини, хайгааралын кошкантайн турары-биле оң малдан турар малынчын денгизди кончуг эки болуп турар. Ол төрүүр 168 хойдан 168 хураганны бүрүн камгалап алыры-биле хүлээлге арган. Ам үеде төрөк 120 хойдан 120 хураганны чыгыс-даа чидирг чокка камгалап алган.

Малдың часкы ажаалгазын эки тургускан болгаш чаш малдарга чылгыг калжаны белеткеп туткан. Эш Балчын молхозтун өскө малчылары-биле социалистик чарышты салып алган ажилдап турар.

С. ДАДАР.ООЛ.

Кызымак хойжу

Чаа-Хөл районун Урбунде Сталин аттыг молхозтун хой, өшкү малын эш К. Олай 1950 чылда хүлээп алгаш ажаал эгелөө. Оон малдан турар хой, өштүгү чык-бүрү улуг өздүлгел болуп турар. Ындыг түнделги эш Олай кызымак чоругу-биле чедиш ап турар.

Оң кадарган 419 баш малы чидирг чок.

Эш Олай бо чылын 170 хойдаа 170 хураганнарнын, 9 өшкүдөн 9 анайларын ажаал алган.

М. ОЧУР-ООЛ.

Дайын чепсеглээшкенин үндүрүп көвүдедири кымга ажыктыгыл

Азиянык элзөн хой чурттарында дорт шериг агрессиянын чоруду турар америк империалисттер чаа делегей дайынына идепкейлик белеткелиди чоруду турар. Олар АКШ-тың экономикасын дайын байдалына шилчидип, шеригни, флотту болгаш шеригниң агаар күштерин өстүрүп турар, тайбың талалакчыларын иштеп сүрүп, шериг чепсеглээшкенинге дыка хой акша көрөгүни үндүрүп турарлар.

Америк улусту мегелээрин орадашпашаан, АКШ-тың чагырыкчылары чаа делегей дайынының белеткелини чорудуу турар политиказын «камгалак» дыйкыр, а тайбыңда ынакшылдык чурттарынын тайбың политиказын агрессия кылдыр көргүзөрүн орадашпашаан. Бичалза-даа, херек кырында болушкуннар хоп-меге нүгүлдүк империалисттерниң чашынып алган чоруну илередип турар. АКШ-тың төгүзүгүгө көстүп көрбөөн канчаар-даа аажок шеригни айкаландырышыкынын тайбыңда ынакшылдык эвес, а харын америк империалисттерниң агрессия чоруну көргүзүп турар. Американың Катыйкан Штаттарының 1951—1952 чылдарда шериг чарыгдарынага 50 миллиард долларын кирип турарын чулааларга тодарайы-биле четтир. Ол болза, дайын мурунундагы 1938—1939 чылдар-биле деңзөргө 50 катал өскөн бо болур.

«Правадың» корреспондентиз-биле боссадыгына эш Сталин капиталисттик чурттарынык канчаар-даа аажок улуг ол чарыгдарының алыс-ла сорулгаларын төгүзүгүгө чедир чыла шаап ойгадаан... Американың Катыйкан Штаттарында, Англияда, база ол ышкыш Францияда чаа дайыны күзеп турар агрессия күштөр бар-ла харын. Артык кончаа тып алырынга, өске чурттарны үптээринге дайын оларга херек, Олар болза дайынын канчаар-даа аажок улуг ажык-кончаа бээр чүүл кылдыр көрүп турар миллиардерлер болгаш миллионерлер-дир» — деп эш Сталин чулаалаан.

Херек кырында-ла америк монополистерге дайын — эң-не ажыктык садылаашкынык херек болур, ол болза, канчаар-даа аажок ажык-кончаа соруп алырынык чепсээ болур. Мынчангаш олар АКШ-тың чагырыкчы бөлүктөрүн Корееда чорудуу турары шериг авантюризм оңа чөпсүпчү укжуржаканар. «Корееда дайын чаа чиижең көдүрүшүңүзү ажыккан... Бедик деңгеле бодумчулук идепкейлик чорутуу дегинер дээш чагыг өзүгаар байдалды тургускан» — деп «Юнайтед Стейтс ньюс эвд Уорлд рипорт» сеткүүлү бизнест. «Улетпуржурдизия национал ассоциациясынын» даргазы Пуэман Труманге бодунуң сагындыгыг бижингес ажык-биле чулаалары: «1950 чылдың чайынында АКШ экономикасы чидиле кудулап бадарынык бугузуңгө турган, ону Корееда дайының дуззасы-биле өскөр хуудурушкан» — деп ол бизнест.

Шынал-ла 1948 чылдың октябрьден өзгөлөш, 1949 чылдың октыбрьге чедир бир чыл ишинде АКШ-ка улутпур бугурулгезиниң деңгели 22 хуу кудулаан. Шууг ажал чоктарнык саны 6 миллион чедип турган, үзгөлдө долу эвес, чартык ажал чоктарнык саны 12 миллион чедип турган. 1950 чылда улутпур бугурулгезиниң кудулаашкыны улам-ла бадып турган. Ол чүдөөн көзүлгөчил джыл, чүңүң-даа мурунча, кол көдээ ажыл-агый продуктуларының сатын-майын турар курлавырларының мөөң-

нээшкенинден көстүр.

Корееда шериг авантюризм АКШ-тың монополисттери шериг продукциянын үндүрери-биле улутпур бугурулгезин улгатырарына ажыккан. Шериг чепсеглээшкенинге чаагыктык чагыгыры көвүдөп эгелзөн. Чүгө «Дженерал Моторс» концерниң заводтары танкалар болгаш ташка моторлары бугуруп үндүреринге 463 миллион долларнык чагыгыры алган деп «Бизнес дик» сеткүүл меделзери. Шериг чагыгыры «Билдес Оверленд» концерниң заводтары 152 миллион доллар түңгө, «Интернейшл Харвестер» — 144 миллион долларга алган. «Уол-стрит джорнел» солунда бар меделзере алырга бо чылдың төңгүзүгө чедир ай бүгүзүгүгө шериг чарыгдарды аыша-биле алырга үш миллиард хире доллар болур.

АКШ-тың экономикасын дайын байдалына шилчтикени ажыкты массаларнык амыдырал чуртталганың деңгелинге монополистарнык шаап халдар чоруну күштедиргени-биле удетирген. «Чурттуң ажыл-агыйын дайын экономиказын байдалына шилчидери деп чүл ол ынакшыл? Ол болза, улутпур чыгыс талалык дайын улганышыкынын берип, чоңуң хергелди-биле холбашпаан, дайыга эргежок чугула чүүлдерни бугурун бугу-ле хемчеглер-биле алырга, бугурулгезин, ынактык чоңуң чугула хергелээр чүдүдери рынокке бугуруп үндүрерин бугу хемчег-лер-биле кызылалдырар, — ыначангаш, чоңуң хергелди кызыр болгаш чуртту экомон кризисиниң мурунша тургузар дээни ол-дур», — деп партияның XVIII съездинде эш Сталин чулаалаан.

АКШ-тың чагырыкчы бөлүктери чурттуң экономикасын өзүлү-ла мындай оруктан чорудуу турар-дыр. Чепсеглээшкенин сүрөр чорук болгаш Корееда шериг авантюризм чурттакчы чоңуң хой кезиниң көрүп турары экомонут бергедешкенин ам дыка улгатырар. Чуртта ортек дыка улгакан, долларнык садып алыр аргалык кудулаан, саазын ашканын саны дыка көвүдөп турар. Чүгө сөөлгү 6 айларда ашы-чеминиң болгаш хергелдиң чугула бараанарының өртөз 24 хуу өскөн, ажыкчыларынык херек кырында ажал төлөйри 15 хуу кудулаан. Сөөлгү ийи чылдарда долларнык садып алыр аргалы 2 катал кудулаан, 1939 чыл-биле деңзөргө 1951 чылдың өзгөлдө амыдыралдык үнеси 19 хуу кудулаан. Ам АКШ-та 60 хуу хире өг-бүлөлөр бодунуң чурттап болур хире орулазынык 25—30 хуузу четпес, куду болуп турар-дыр.

Ажыкты массаларнык адырашкынын күштедирбишаан, чаа дайын белеткелиниң политиказын америк «олум фабрикаларына» канчаар-даа аажок ажык-кончааны эккеп турар. Ассошй-тед пресс агентилениниң дыңнадыгы биле алырга, 1951 чылдың чүгө үш дугаар кварталында 12 унар чүүл компанияларынык ажык-кончааны 92 хуу өскөн, демир кылыр 20 концернириң — 195 хуу өскөн. Дюпоннарнык химия концернириң ажык-кончааны 2 катал өскөн.

«Уол-стриттиң маңгыстарының ашка-хаарыначе долларнык үзүк чок төктүр чоруну ара үстүп калбаан дээш, болгаш чыраа аажык кончаалар-биле хаңдырар дээш америк империалисттер дайының теңек аарышыкынын кысып үндүрүп турар. Уол-стриттиң чагырыкчыларының айтышыкыны-биле өрткөп чылдың декабрьде Трумэнниң чааа

чуртта «айыылдыг байдалды» тургускан ол байдал америк чоңга амыдыралдык деңгели оон ыңай кудулаарын көргүзүп турар, а саң-хөө капиталынык маңгыстарының канчаар-даа аажок хой ажык-кончааны алырын көргүзүп турары ол болур. Трумэн «айыылдыг байдалды» чарлаан соон дарый Нью-Йорк биржасына акциянын эргилдеси 4,3 миллион доллар четкен, ол болза, сөөлгү 11 чылдарың дургузунда эң-не бедик түңгө четкени ол.

«Айыылдыг байдалды» тургускан соонда Вашингтонче чурттуң бугу-ле булуңнарында бос-чепсек заводтарынык ээлери, оларнык хой саныг агентиери болгаш төлөөлчелери ишпеш турар деп америка парламент меделеп турар. Олар чакантан хой саныг бос-чепсектиң болгаш шериг материалдарынык чагыгырынын алырын орадашпашаан. «Вашингтон болза, канчаар-даа доозулбас хире садыг палатаның чыгыкы ышкыш кылдыр бодатынар» — деп «Нью-Йорк пост» солун бижип турар.

Бодунуң ээлери — Уол-стриттик чагырыкчыларынык тура соруну күчөтүшпашаан, Трумэнниң чааа АКШ-тың экономикасын дайын байдалына шилчидери монополистың төлөөлчелеринге дааскан. Чикээлзеге, «камгалак мобилизациянык эргелениниң удурткучу дужаалыга «Дженерал Моторс» компаниянык эргелениниң даргазы Чарльз Вильсонну томуулаан. Чурттуң экомонут политиказын чорудурунга Трумэн аңаа кызыггаар чок эргени тывысқан. Бодунуң ээлзеге, Вильсон улуг америк концернириң болгаш банкларының төлөөлчелери биле улуг харылаалык.

Америк саң-хөө олигархияны АКШ-тың кунуне аппаратының бугу-ле кол адырларын бодуңга чагырып алган. Кунуне эрге-чагырганың аппаратының үстүкү дужаалдарында саадап турар АКШ-тың политиктиг чагырыкчылары морганнарнык болгаш мелоннарны, роффелдерлерниң болгаш дюпоннарнык тургузуп каан төлөөлчелери болур-дур. Агрессия болгаш дайын чорудар политикага сонугурадык ол монополисттерниң айтыканы-биле кунуне департаментиниң төлөөлчелери тайбыңче болгаш делегейниң айыыл чок чоруну ыжыкы-биле хандырынык улганган Совет Эвилелениң кандыг-даа санаадырын үзүп турар.

Америк империалисттер тайбыңдан коргалар. «Делегей байдалында амгы чийнээшкени болза, дыка хой фирма-ларга, ынакты капиталдык бараан «ылдыр бедик үнеге салып алган фирма-ларга өлүм булурун көргүзүп турар» — деп чокотка чаа «Джорнел оф коммерсе» солун бизнест. Ол солунуң ол меделзери кончуг идек. Делегейниң чаа дайын белеткелиниң политиказына кым сонугурадыктыг, бос-чепсеглээшкенин үрдүндүрүп көвүдери чорук кымга ажыктыгы деп чүвени ол көргүзүп турар-дыр.

Ыччалза-даа америка империалисттерниң ол бодалдарына удурлаштыр тайбыңны камгалаар, монополисттерниң хангы херзөн үзөр деп кадыкы-биле шиптирлеп алган улустарнык күзөл сорук улуг тургустунган. Тайбың талалакчыларынык шимээшкенин өзүл, ыжыгып турар. Тайбыңга ынакшылдыг улустар боттарынык күштерин катыштырып, мөөңөштирбишаан, дайын кысыкчыларынын чүгөншө шыдаарлар.

П. СЕРГЕЕВ.

Тайбың Пактызы дээш!

КЫДАТ УЛУС РЕСПУБЛИКА ШАНХАЙ. Тайбың камгалагынык болгаш америк агрессияга удур демиселдик кыдат улус комитетиниң Шанхай салбырының чарлааны болза, май 18-те Шанхайнык 3.784.309 чурттакчылары, азы хоорайнык бугу чурттакчыларынык 75 амык хуузу Тайбыңнык Бүгү делегей Чөвүлелиниң кыйгырынык айданга аттарын салганнар болгаш Японияны катал бос чепсеглээринге удур бадылааннар.

ГОЛЛАНДИЯ
ГААГА. Беш улуг күрүүлелерин аразына Тайбыңнык Пактызын чарар дугайында Тайбыңнык Чөвүлелиниң кыйгырынык айданга ат салышышының чылдадыз Голландияда үргүлчүлөп турар.
 Ол кыйгырынык айданга 85.586 голландиялыр аттарын салганнар.

ПОЛЬША
ВАРШАВА. Польшада тайбың дээш бодулаашкын улуг чедиишкенир-биле өртүп турар.
 Майның 19-та 12 шапта-ла, 11 миллион политтар боттарынык аттарын тайбың дээш бадылаашкынык биле, төлөөлчелерин айданга салганнар. Варшава болгаш Варшава воєводствазына 1.484 муң хамаатылар. Познань воєводствазына 1.109 муң кижи, Водзиского 547 муң кижи, Келецке 149 муң кижи, Бронславка 935 муң, Краковскиге 568 муң кижи бадылааннар.

Тайбың дээш национал бадылаашкынык чангыс эп-сеткилди киришпашаан, польша улус беш улуг күрүүлелерин аразына Тайбыңнык Пактызын чарар дугайында Тайбыңнык Бүгү-делегей Чөвүлелиниң кыйгырынык шиптирли-биле деткип турарлар.
 (СЭТА).

Демократтыг аныктарнык Бүгү-делегей федерациянык күүсөкчи комитетиниң хуралы

БУДАПЕШТ. Демократтыг аныктарнык Бүгү-делегей федерациянык (ДАБФ) секретариатының меделеп турары болза, ДАБФ-ниң күүсөкчи комитетиниң хуралы Будапештиге май 24-тен 27-ге чедир болур деп турар. Күүсөкчи комитет моңо айданга айтырылган чулаалаар.

1. Аныктарнык бодунуң амыдыралың байдалын экиждер демиселдик күштедирери болгаш ол талазы-биле ДАБФ-ниң сорулгалары.

2. Аныктарнык болгаш студентилерниң Бүгү-делегей фестивалинге белетке.

3. ДАБФ Чөвүлелиниң дараазында болур хуралын чыыдылар.

Хуралга 25 чурттары төлөөлзөн ДАБФ-ниң күүсөкчи комитетиниң кеңешчелери кирип эртер. Ол ышкыш хуралга аныктарнык национал болгаш Бүгү-делегей организацияларында чалаан төлөөлчелерниң келирин база манап турар.
 (СЭТА).

Кыдатта чер реформазы

ПЕКИН. «Цюньчжуньбао» солун Шаньсий мөкунуң Сяньянык оңа районунуң суурларында чер реформазынык чедиишкениң эртер турарынык дугайында меделзери. Байшайгы меделзери алырга ол суурларда помещиктерден конфискастаан болган албадал-биле хаанырып алган черниң хемчээли 1.018.086 му (бир му чер 0,16 га черге ден) чедип турар. Ол черни чер чок болгаш биче чериң 125.734 тараачын өг-бүлөлөргө үлгөн.

Оон аңгыда помещиктерден 9.244 мылыстыг бода малды, көдээ ажыл-агыйнык 370 муң амык чепсектерин, 80 муң амык туудулары, 9.600 пикул тарааны (бир пикул 60 килограмма ден), 56 муң амык кэти хөвөнни (бир кэти 0,6 килограмма ден) конфискастап тараачынарга берген. Тараачынарнык помещиктерге бээр бугу орзин күш чок болдурган.

Чер реформазы чуртканының соода ол районда тараачынар эвилелиниң саны 531.696 кижи чыккан.
 (СЭТА).

Мадридтиң ажылчы чоңнары Франкочу ядарашкыны болгаш аш-чуг политиктигө удур демисежил турар

ПАРИЖ. Кадыр берге шаажылашкын болуп турар-даа Мадридтиң ажылчы чоңнары франкочу корум-чурумга удур демисежил турар.

«Юманите» солунуң меделеп турары болза, Испаниянык найсакылында амгы үеде хоорайнык чурттакчылары май 22-де аар өртеке уурлаанышыкыны кылгырыкча болгаш ол хун хоорайнык транспортун амыглавыкча, нити чеменилге черлеринге болгаш театрларга барбазыкча, маганштерден чүң-даа садып албазыкча кыйгырган хуудустар тартынын турар.
 (СЭТА).

Корееда болушкуннар

Улустуң армиязынык Кол командьыларынык дыңнады
 ПХЕНЬЯН. Кореедык улус-демократтык республиказынык Улустуң армиязынык Кол командьыларынык май 21-де меделзери болза, Улустуң армиязынык кесектери кыдат эки-турачыларынык сырык дегимчези-биле 38 параллельдик муруну талазынга 30—40 километрге фронтунуң аңгы-аңгы узастоктарыга дайыны чорудушкуннары чорутпашаан, америк-аңгли эжелекчи шериглерге күштүг согушкуннары таарыштырып турар.
 Бар меделээр өзүгаар алырга, дайының 4 муң амык солдаттары болгаш офицерлери чок кылдырткан болгаш бадылаткан, 3.121 кижи гуттурган.

Хунаап алган чүүлдери яныз-бүрү калибрылеринг болур 180 амык, пулеметтар — 70 амык, винтовкалар — 1500 амык, радио туруштары — 30 амык, автомашиналар 800; оларнык иштиңде 236 чык машиналары дайын ояк-чепсээ-биле кады.

Дайының 25 танкалары чыла шаптырган болгаш 18 самолөду аңдара атырган.
 (СЭТА).

Кореедык Улустуң армиязынык Кол штабынык начальнигиниң меделелин Кореедык улус-демократтык республиказында канчаар көрүп турары

ПХЕНЬЯН. Кореедык Улустуң армиязынык Кол штабынык начальниги Нам Ирниң меделелин корей чоңуң бугу кезектери чангыс эп-сеткил-биле деткип турар. Америк империалисттер Корееда боттарынык интервенциянык шындыр дээш, бугу делегейниң хойниң астырышыкына кирир сорудула-биле болгаш тайбың корей чурттакчылары — бичи уруулары, херезженери болгаш кырганын өлүрүк-хыдаанык өлжөнни боттарында чылдар сорудула-биле хажагай-каңдай нугу-лхоту кылганнар деп Нам Ир ылаптыг фактылары барыдалап көргүскөн.

Корей улусту агрессор деп нүгүлдөп буруудурун орадашпашаан Корееда америк интервенциянык бужар бакы үлгедилеринге Кореедык улус-демократтык республиказынык ажылчылары, тараачынары, интеллигенциясы, партиялары болгаш хойниң организацияларынык удурткучулары өлжөнүк килени илередип турарлар.

Ченудан деп партиянык ТК-зынык даргазы Ким Дар Хем мынча дээн:

Американ демисээрге чангыс-даа корей солдат кирип көрбөөн болгаш ол ынакшыл бодайы-даа чоран деп чүкчү делегей билдингир. А американ агрессорлар болза корей черге шургу кирип келгенер. Бодунуң чурттуң аңгалдарын болгаш хамаарышпас чорун камгалап турар корей улусту чүлүлдү деп деткип көрүп турар бугу делегей ол дугайын билер. Корей улусту бугу делегей деткип турар болгаш американ-аңгли агрессорлары ол кадыкы-биле буруушаап турар.

Бужар бакы нүгүлдээшкенин турара даа Трумэнниң дээрбечи болуу, фальсификаторларнык, дайының прованаторларынык гитлерни дээрбечилериниң аштырганы ышкыш, база ыччаар аштырар. Тилелге ылавыла корей улусту болур.

Американ фальсификаторлары сойгалап илередип турар Нам Ирниң меделелин чүлүлдү-дүр деп көргөн хай саныг чагаалары «Минчжю чосон», «Нодон синмун» солуннар парлап турар. Агрессия кем-бурууларын нугу-лхот-биле боттарында чылдарын хой-ле орадашпашаан американ авантюристерниң үлгедилеринге удурлаанын профэвилелериниң бугу-корей федерациянык президиумунуң даргазы Тен Хын, Бүгү Кореедык тараачынар эвилелиниң ТК-зынык даргазын орадашкыш Хен Чен Тен, тайбың камгалагынык корей комитетиниң даргазы Хан Сер Я олар бугу корей улусту мурундаан меделзери.

«Нодон синмун» солун «Фальсификаторлар улустарың судундан чыла-вастар» деп геглик Паэ Ден Айнык чүүлүн парлап үндүргөн.

Американ агрессорлар Корееда боттарынык кем-буруу үлгедилериниң харыскалганын корейлерни боттарыкча чал каар дээш бар-ла шаа-биле орадашпашаан. Ол дээрге делегейде чангыс-даа кижи бузуевес нидыг ючугулаңгык чүвө-дир. Корей черге американнарнык үлгеткен араатан кем-бурууларынык соода, ак хендирлер-биле даарап каан нугулдээшкенир-биле бугу делегейниң хой-ниитизин мегелзери берге. Кем-бурууларнык өзүлүг үлгедилчилери — американ агресорлары улустар билер деп Нам Ден Ай бижип турар.
 (СЭТА).

Америк ужар-чүүл Кореедык бомбалаарын үргүлчүлөп турар

ПХЕНЬЯН. Америк ужар-чүүл Кореедык хоорайлары болгаш суурларын, төгүүнү болгаш культуранык тураскаларын араатанзы-биле бомбалаарын өртөдирерин үргүлчүлөп турар.

Чокотка чаа америк агаарнык дээрбечилер алмазтыг даг районуну кывар суук чүлүлдү балдоону октаан болгаш аңаа Чанансангы эрги хүрээни, Будда бурганын элзөн каш хоочун дүрү-чө-вирлери үрелген.

Ол дугайын корей улус 1400 чыл бурунгаар тургускан. Корееда алоош эжелдиң үезинде безин ол дугайнык өртендик чүүлдери болгаш дуган боду уренимдей артан. Америк уждукчулар төгүүнү ол үнелик тураскаалдарын кара сагышты-биле үрэннер.

Барыын Берлинниң чурттакчылары катал бос-чепсеглээшкениге удур бадылап турар

БЕРЛИН. Барыын Берлинниң чурттакчылары Барыын Берлинни катал бос-чепсеглээрине удур болгаш Германия-биле тайбың керезин 1951 чылда чарар дээш улустуң саналы алырынык кампаниянык улам-на идепкейли-биле кирип турар.

Тиргертенде (Барыын Берлинде англи секторунда) АДН агентилениниң меделзери-биле алырга, улустуң саналы алырынык талазы-биле район чөвүлелиниң хуралында меделзери болза, ол районда санал алырынык талазы-биле 13 чөвүлелин тургускан. Хуралдык кирижчилери Тиргертенниң чурттакчыларынын тайбың дээш демиселдик фронтуну бижыкпаарыкча кыйгырган. Бистиң

Харысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАРОС

БОТТАРЫНАРНЫ БОЛГАШ КОЖА ТУРАРЛАРНЫ ИЖИ ТИФИНДЕН БОЛГАШ ДИЗЕНТЕРИЯДАН КАМГАЛААРА!

Эмчиниң баш бурунгаар чорудар тарылгазы ижин шөйүндүңүң халдамырыг аарыгы-биле демиселге эң-не шыкы чепсел.

Эмнелге ажылдакчыларынык айтышыкынын өзүгаар боттарынарга болгаш уругларынарга тарылганың долу курзун чогуур өйүндө эртиңер.

Това областыг санитар-чырыдышкын Бажыкы.

Америк агрессияга удур Кыдатта удурланышыкын

ПЕКИН. «Женьминьжибао» солунуң дыңнадып турары өзүгаар алырга, Кыдаттың Сонгу-Чөөн талазында, Аньдун болгаш Линиюнык америка самолөттары болгаш бомбалаашкынык үезинде котаралга таарышканын, база ол-ла үеде өлүрткен болгаш аары-биле балыгланганнарнык төрөлдери киришкен ажылчы чоңнарык төлөөлери Пекинде чедип келген. Америк агрессорларнык кем-буруулу үлгедилчилериниң тодаргай херечилели кылдыр олар америк автобомбаларнык бузуудуларын, өлүрткеннерниң ханыг хелптери болгаш америк агрессорларнык үлгедилчилерин херечилеп турар хой фото-чурттары эккептенер.

Култура ордунуңга америк агрессорларга удур демиселдик болгаш тайбың камгалагынык кыдат улустуң чөвүлелини Пекин салбырынык чыыдыгыга беш муң кижи киришкелге удурлаанышыкынык митингизи болуп эртен. Ол митингине Сонгу-Чөөн Кыдаттан келген ажылчы чоңнарык төлөөлери баштыкчызы Аньдун хоорайнык даргазынык орадакчызы Туань

Юнь-чже илеткел кылган. Ол, 1950 чылдың августтан бо чылдың апрель айга чедир Аньдун районунче америк самолөттарынык 150 амык халдаашкынык уюңунда хой өлүм-чидим болгаш канчаар-даа аажок үредээшкенин болганын меделзери.

Оон ыңай илеткелчи мынча дээн, америк агрессорларнык биске таарыштырган ядарал-когаралы болза, оларныкы-биле алырга, бисти коргудар дээш уткалыг чорук болур. Ыччалза-даа Аньдунуң чурттакчылары америк агрессорларга удур демисежилеринге канжыгызындан-даа артык шиптирчилер. Бужар-бакы бомбалаашкынык үезинде безин бодунуң амык-хүлээлгезин кагайын турган ажылчыларынык мадырлыг чоруктарынык дугайын Туань Юнь-чже чулаалаан.

Оратор бодунуң сөзүнүң сөөлүндө меделзери болза, Аньдун хоорайнык ажылчы чоңнары тайбың дээш демиселге идепкейлик кирип турар. Хоорайнык чурттакчыларынык 80 хуузу беш улуг күрүүлелерин аразына Тайбың

нык Пактызын чарар дугайында Тайбыңнык Бүгү-делегей Чөвүлелиниң кыйгырынык айданга ат салганнар.

Төлөөлчелери кижигүнери Америк агрессорларнык бужар-бак үлгедилчилеринге удурланган буруудышыкынык санаалары бергенер.

Митингине май бир байырлыгына кирижи-биле Пекинге келген англи төлөөлери 11 кижигүнери киришкенер. Төлөөлери мурундаан чүве чулаалан төлөөниң кижигүнүнүң меделзери: Бо дидиана чүүлге бис кончуга кайгап тур бис. Бис чуртувуса дедир чөдө бергеш бодуустуң чоңуусуна американың Аньдуну бомбалап турарынык дугайын чулааларыкты силерге бугурунуп тур бис».

Митингине радиога дамчыдып турган. Яныз-бүрү бугурулге черлериниң колдетики болгаш ийи, чангыс-даа кижи-лер бомбалаашкындан когаралар дугайында сагыш-салык турарын болгаш америк агрессорларнык көөр-хөөн чоңун илередип турганнар.
 (СЭТА).

«Тын алдыртыры-биле» Вашингтонче..»

БЕРЛИН. Барыын Германиянык ДПА деп агентилениниң меделелинден тодарап турары болза, бонн парламентиниң 15 депутаттары күрүне департаментизиянык чалааны-биле Франкфурт-

на-Майнеден АКШ-че ужулкан. Олар АКШ-ка 4 неделя болур болгаш «американ конгресстин ажылынык методтары өөренирлер», а база ол ышкыш АКШ-тың күрүне секретари Ачесон-

биле ужураштылар. Ол дээрге «тын алдыртыры-биле» Вашингтонче ушкан бонн парламентиң ийи дугаар бөлүү-дүр.
 (СЭТА).